

VERBRUIK
CRB 2023-1910

18 aug.
2023

ADVIES

De Centrale voor kredieten aan particulieren

Blijde Inkomstlaan 17-21 1040 Brussel
Avenue de la Joyeuse Entrée 17-21 1040 Bruxelles
T 02 233 88 11
E mail@ccecrb.fgov.be
www.ccecrb.fgov.be

Inbehandelingneming

In zijn brief van 12 juli 2023 heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Economie en Werk, de bijzondere raadgevende commissie 'Verbruik' (hierna de "brc Verbruik") gevraagd om een advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 2017 tot regeling van de Centrale voor kredieten aan particulieren.

De subcommissie Financiële diensten werd belast met de voorbereiding van een ontwerpadvies. Gezien enerzijds de korte deadline (namelijk 15 augustus 2023) om het advies te verstrekken, gerechtvaardigd door de testfase die start in september 2023 van het dan aangenomen ontwerp van koninklijk besluit, en anderzijds de vakantieperiode die lopende is, werd er een geschreven procedure ingevoerd om de opmerkingen van de leden van de subcommissie te ontvangen.

Het ontwerpadvies werd goedgekeurd via een schriftelijke procedure op 18 augustus 2023 door de algemene vergadering, onder het voorzitterschap van dhr. Reinhard Steennot.

Inleiding

Dit ontwerp van koninklijk besluit omvat 14 artikelen, alsook een Verslag aan de Koning. Het implementeert bepaalde wijzigingen van Boek VII van het WER die met name de Centrale voor kredieten aan particulieren betreffen.

Daartoe omvat het ontwerp van koninklijk besluit bepaalde informatie over het bestand van niet-gereguleerde registraties (hierna "ENR") in de Centrale voor kredieten aan particulieren, en past het het toepassingsgebied ervan aan. Naast de integratie van de informatie uit het ENR-bestand werd de lijst van verzamelde gegevens herzien, om de voorwaarden van verzameling en raadpleging af te stemmen op de aanpassingen aan het WER en de bepalingen van verordening (EU) 2016/679 (de "GDPR"). Het is de bedoeling om de werking van de Centrale voor kredieten aan particulieren te optimaliseren, met name om een accurater beeld te schetsen van de schuldensituatie van de kredietnemers, waardoor de solvabiliteit beter kan worden beoordeeld door de kredietgevers.

ADVIES

Inleidende opmerkingen

De **brc Verbruik** wijst erop dat de adviesaanvraag urgent is. Hoewel ze begrijpt dat de urgentie gerechtvaardigd is, wil ze desalniettemin meegeven dat het moeilijk is om een ernstig advies op te stellen in zo'n korte tijd, in het bijzonder omdat de zomervakantie volop aan de gang is.

De **brc Verbruik** meent over het algemeen dat het ontwerp van koninklijk besluit een positief initiatief vormt, want elke interventie waarmee de overmatige schuldenlast van huishoudens kan worden voorkomen of beperkt, moet worden aangemoedigd.

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** binnen de brc Verbruik menen dat ze niet gebonden zijn aan de adviezen die reeds door andere instanties werden verstrekt, in het bijzonder het advies van het Begeleidingscomité van de Centrale voor kredieten aan particulieren. Ze hebben niet deelgenomen aan de opstelling van dat advies en door de bijzonder strakke deadline voor de verstrekking van het advies was er hoe dan ook geen mogelijkheid om het met de nodige aandacht te bestuderen.

1 Algemene opmerkingen over het ontwerp van koninklijk besluit

Allereerst meent de **brc Verbruik** dat de artikelen - en soms zelfs hun toelichting in het Verslag aan de Koning - niet altijd optimaal zijn opgesteld. Om begrijpelijk te zijn voor zoveel mogelijk mensen, zou de verwoording eenvoudiger en duidelijker moeten zijn.

Vervolgens stellen de **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** zich vragen bij de 'procedurisatie' van de inschrijving van de desbetreffende bankoverschrijdingen in de Centrale voor kredieten aan particulieren. Men moet zich afvragen of dat de banken niet zal ontmoedigen om in gesprek te gaan met hun klanten, om af te wachten en een oplossing te zoeken. Elke situatie is uniek en vereist

dus een uniek antwoord. De verplichting of zelfs maar de poging tot een dialoog speelt niet echt een centrale rol in het ontwerp. Maar als het gaat om schulden of overmatige schuldenlast is dat de manier om het probleem op te lossen.

Verder dient erover te worden gewaakt, ter bescherming van de consument, dat dit geen aanleiding zal geven tot een forse verhoging van de administratieve kosten door de banksector.

De **leden die de productie vertegenwoordigen** wijzen erop dat de registratie van de wanbetalingen inzake geoorloofde debetstanden op een rekening met een kredietlimiet onder 1250 EUR en van niet-geoorloofde debetstanden op een betaalrekening ook nu reeds gebeurde, zij het in het bestand met niet-gereguleerde registraties. Deze worden nu geïntegreerd in de Centrale voor kredieten aan particulieren. Er wijzigt op dat vlak dus de facto niets, behalve dat de registratiedrempel voor de niet-geoorloofde debetstanden op een betaalrekening wordt vastgelegd op 100 EUR in plaats van 50 EUR voor andere wanbetalingen.

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** menen dat een dergelijke aanscherping het aantal kredieten onder 1250 EUR zou doen dalen. Maar dat zal niet verhinderen dat de 'gedwongen' debetstanden blijven bestaan.

Bij die 'gedwongen' debetstanden gaat het om consumenten die financiële moeilijkheden ondervinden, niet omdat ze te veel schulden hebben maar vanwege de hoge kosten van het levensonderhoud. Er wordt gevreesd dat deze consumenten slechts weinig invloed zullen ondervinden van deze maatregelen, of dat hun situatie zelfs zal verslechteren.

Tot slot menen ze dat het mogelijk is (hoewel paradoxaal) dat het ultieme positieve punt van het ontwerp van koninklijk besluit uit een andere hoek komt. Het feit dat de overheid bijvoorbeeld onder ogen moet zien dat betalingsproblemen van consumenten uiteindelijk niet altijd worden veroorzaakt door een krediet maar door de economische realiteit waarin steeds meer mensen (ook zij die werken) het moeilijk hebben om het einde van de maand te halen.

We onthouden dus bij wijze van conclusie dat de opzet van het besluit lovenswaardig is maar dat de wortels van het probleem, en dus de bijbehorende oplossingen, elders moeten worden gezocht.

2 Opmerkingen over meerdere artikelen van het ontwerp van koninklijk besluit

2.1 Artikel 1: “hergroepering” van kredieten

Artikel 1 van het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, is een aanvulling op artikel 1, eerste lid van het KB van 23 mars 2017 tot regeling van de Centrale voor kredieten aan particulieren en voegt het volgende toe: “4° *hergroepering: een nieuw consumentenkrediet dat meerdere bestaande consumentenkredieten vervroegd aflost en waarvan er minstens één bij een andere kredietgever werd aangegaan.*”

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** steunen de voorgestelde wijziging vanwege meerdere redenen. Allereerst omdat er werd vastgesteld dat de hergroepering van kredieten vaak aanwezig is in de schuldbemiddelingsdossiers. Een aanvraag tot hergroepering van kredieten is vaak een teken dat het huishouden kampt met financiële problemen en er niet in slaagt zijn schulden af te lossen. Het is dus een alarmsignaal. De ‘hergroepering’ inschrijven op de lijst van kredieten die in de Centrale voor kredieten aan particulieren moeten staan, is dus een goede zaak. Vervolgens omdat dit de kredietgevers in staat zal stellen de solvabiliteit van de consument beter te analyseren (aangezien de hergroepering van kredieten een situatie van overmatige schuldenlast kan onthullen), maar ook omdat de Centrale voor kredieten aan particulieren dan beter kan analyseren op basis van haar jaarstatistieken of dit type krediet het risico op wanbetalingen verlaagt of verhoogt. Tot slot kunnen bepaalde praktijken voor kredietverlening die als onverantwoordelijk worden beschouwd, op die manier worden aangepakt. De hergroepering van kredieten wordt door sommige kredietgevers/tussenpersonen op hun website immers aangeprezen als DE oplossing voor overmatige schuldenlast, terwijl er andere oplossingen bestaan die meer geschikt zijn (diensten voor schuldbemiddeling, betalingsplan voor de vrederechter of collectieve schuldenregeling).

Toch kunnen de **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** alleen maar betreuren dat de definitie van het begrip ‘hergroepering’ zoals voorgesteld in artikel 1 van het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit, op zo’n beperkte manier

wordt geïnterpreteerd, want zo wordt een aantal vaak voorkomende situaties in de praktijk uitgesloten. Voor de **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** zijn die uitsluitingen niet gerechtvaardigd en kunnen ze de doeltreffendheid van de voorgestelde registratie sterk beperken. Als we kijken naar enkele voorbeelden zou de definitie zoals nu voorgesteld:

- hergroeperingen van kredieten uitsluiten die zijn voorgesteld door een kredietgever voor kredieten die hij zelf voordien is aangegaan met de consument, aangezien de definitie eindigt met: *“waarvan er minstens één bij een andere kredietgever werd aangegaan.”*;
- afkopen (of herfinancieringen) van kredieten uitsluiten, aangezien er staat: *“dat meerdere bestaande consumentenkredieten [...] aflost [...]”*.

Bovendien lijkt men uit het Verslag aan de Koning ook te kunnen afleiden dat het samenvoegen van een of meer consumentenkredieten met een hypothecair krediet zou worden uitgesloten van het toepassingsgebied. De formulering in het Verslag aan de Koning is echter niet duidelijk. Enkele verhelderingen zouden dus welgekomen zijn om te begrijpen welke overeenkomsten precies zijn uitgesloten van het toepassingsgebied, en onder welke voorwaarden.

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** stellen daarom voor om, gezien wat er zonet werd gezegd, de huidige definitie voorgesteld in artikel 1 van het voor advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit als volgt te herschrijven: *“4° hergroepering: een nieuw consumentenkrediet of een hypothecair krediet dat een of meerdere bestaande consumentenkredieten vervroegd aflost.”*

De **leden die de productie vertegenwoordigen** zijn het hiermee niet eens. De betrokken definitie is het resultaat van diepgaande gesprekken binnen het Begeleidingscomité van de Centrale voor kredieten aan particulieren, waarin, naast de FOD Economie, de Nationale Bank van België, de kredietgevers en de Gegevensbeschermingsautoriteit, ook de consumentenorganisaties zijn vertegenwoordigd. Het verbaast dan ook dat in de brc Verbruik een afwijkend standpunt wordt ingenomen.

2.2 Artikel 2: registratie van gegevens over kredietopeningen die geen geoorloofde debetstand zijn

De **brc Verbruik** begrijpt dat, voor kredietopeningen die geen geoorloofde debetstand zijn, het voor advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit voorstelt (via de invoeging van een punt 7°/1 in artikel 2, §1, 7° van het bovenvermelde KB van 23 maart 2017) om te registreren in de Centrale voor kredieten aan particulieren of het kredietbedrag volledig, gedeeltelijk of helemaal niet is opgenomen.

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** melden dat het op dit moment, voor een kredietopening, het toegekende reservebedrag is dat wordt geregistreerd in de Centrale voor kredieten aan particulieren. Dit bedrag is niet per se het werkelijke door de consument opgenomen bedrag (de werkelijke uitstaande schuld) en vertegenwoordigt dus niet de werkelijke schuldensituatie. Er kan daardoor worden opgemerkt dat dit vooroordeel schadelijk is, vanwege de volgende redenen: (1) het beperkt de kennis van de werkelijk verschuldigde bedragen, m.a.w. van de werkelijke kredietschulden van de consument; en (2) het verdraait de informatie die wordt verzameld door de kredietgevers.

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** menen dus dat het essentieel is, gezien het belang van de kredietopeningen, om in de Centrale voor kredieten aan particulieren de gegevens te verzamelen die het mogelijk maken om kennis te vergaren over het werkelijke gebruik van de kredietopeningen (waarvan een groot aantal is aangegaan met onbeperkte duur). Ze zijn dus voorstander van de registratie zoals voorgesteld in het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, maar stellen echter voor om de volgende wijziging in te voeren: “opdat de verwachte informatie volledig is, zouden de kredietgevers ook op termijn de werkelijke uitstaande schuld aan de Centrale voor kredieten aan particulieren moeten communiceren.”

§14. De **leden die de productie vertegenwoordigen** zijn het hiermee niet eens. De desbetreffende bepaling is het resultaat van diepgaande gesprekken binnen het Begeleidingscomité van de Centrale voor kredieten aan particulieren, waarin, naast de FOD Economie, de Nationale Bank van België, de kredietgevers en de Gegevensbeschermingsautoriteit, ook de consumentenorganisaties zijn vertegenwoordigd. Het verbaast dan ook opnieuw dat in de brc Verbruik een afwijkend standpunt wordt ingenomen. Het werkelijk opgenomen bedrag kan overigens van minuut tot minuut wijzigen door nieuwe opnames of terugbetalingen.

2.3 Artikel 3: actualisering van de reeds geregistreeerde gegevens over kredietopeningen die geen geoorloofde debetstand zijn

Het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, verwijst opnieuw naar de gegevens toegelicht in punt 2.2. Het suggereert (via de invoeging van een §1/1 in artikel 3 van het bovenvermelde KB van 23 maart 2017) een verplichting voor de kredietgever om minstens eenmaal per maand na te gaan of er een wijziging heeft plaats gevonden ten opzichte van de laatste status van de desbetreffende geregistreeerde gegevens en, als dat niet het geval is, om de Centrale voor kredieten aan particulieren daarover te informeren binnen de twee werkdagen na de vaststelling van die wijziging.

De **brc Verbruik** kan zich er niet van weerhouden te vragen of de opgelegde termijnen haalbaar zijn, zelfs als er sprake is van automatisering? Alle kredietgevers beschikken niet over dezelfde materiële hulpmiddelen.

2.4 Artikel 4 en 5: uitbreiden van de Centrale voor kredieten aan particulieren naar niet-geoorloofde debetstanden op een lopende rekening

Artikel 4 van het koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, stelt voor een paragraaf 1/1 in te voegen in artikel 5 van het bovenvermelde KB van 23 maart 2017, luidende: *“De in artikel VII.148, §1, 3°, van het WER bedoelde wanbetalingen worden geregistreerd in de Centrale wanneer de consument het bedrag van de niet-geoorloofde debetstand niet terugbetaald heeft één maand na het versturen van een aangetekende ingebrekestelling nadat de consument zijn verplichtingen voortvloeiend uit artikel VII.100, §1 van het WER niet is nagekomen.”*

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen**, die op het eerste gezicht geen tegenstander zijn van de hier voorgestelde uitbreiding, stellen zich desalniettemin vragen bij het in te voegen artikel 1/1 want het lijkt een parallel in te voeren tussen “niet-geoorloofde debetstand” en een vrijwillige kredietovereenkomst. Er wordt impliciet geformaliseerd wat de debetstand is: een krediet verleend door de

¹ Volgens de brc Verbruik wordt hier foutief verwezen naar artikel VII.148, §1, 3° WER, terwijl dit wellicht artikel VII.148, §1, 2° moet zijn.

bank, met of zonder voorafgaand akkoord. Bovendien zijn ook de termijnen voor de melding van inschrijving van een wanbetaling strikt.

Artikel 4 van het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, stelt verder voor om §2 van artikel 5 van het bovenvermelde KB van 23 maart 2017 te vervangen door de volgende tekst: *“Bij de eerste registratie van een wanbetaling betreffende een kredietovereenkomst, bedoeld in paragraaf 1, moet het bedrag van deze wanbetaling betrekking hebben op een som groter dan 50 euro. Bij de eerste registratie van een wanbetaling bedoeld in paragraaf 1/1, moet het bedrag van deze wanbetaling betrekking hebben op een som groter dan 100 euro.”*

Het nieuwe §2 komt er met andere woorden op neer dat de inschrijving in de Centrale voor kredieten aan particulieren gebeurt zodra het overschreden bedrag meer dan € 100 is voor de niet-geoorloofde debetstanden, terwijl de inschrijving in de Centrale voor kredieten aan particulieren gebeurt vanaf 50 euro voor andere vormen van krediet.

De **leden die de productie vertegenwoordigen** wijzen erop dat deze bedragen betrekking hebben op de wanbetalingen inzake deze producten, niet op het bedrag van de overschrijding of niet-geoorloofde debetstand op zich.

Wat betreft het nieuwe §2 willen de **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** twee zaken opmerken. Ten eerste: hoewel de vermelde sommen redelijke begrenzingen lijken te zijn, houden ze geen rekening met eventuele bijkomende kosten. Ten tweede is het artikel niet erg leesbaar: zonder het Verslag aan de Koning is het onmogelijk om te begrijpen op welke kredietcategorieën die sommen betrekking hebben.

Artikel 5 van het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, volgt de logica van het vorige artikel, door de inschrijving van ‘overschrijdingen’ op kredietopeningen waarvan het bedrag lager is dan of gelijk is aan 1250 euro, die binnen een maand moeten worden afgelost.

2.5 Artikel 6: melding in geval van niet-geoorloofde debetstanden

Dit artikel van het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies wordt voorgelegd, voegt een artikel 6/1 toe aan het bovenvermelde KB van 23 maart 2017. Het gaat om een aanpassing die de melding van niet-geoorloofde debetstanden verplicht maakt. Het beschrijft de gegevens die moeten worden doorgestuurd aan de Centrale voor kredieten aan particulieren over de entiteit van de kredietgevende onderneming en de 'historiek' van het toegekende krediet: het nummer van de debetstand, de datum van de overschrijding of van de regularisatie, follow-up van de procedure ...

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** vinden het desalniettemin vreemd voor de consument dat in het in te voegen artikel 6/1, in 7° het volgende wordt vermeld: *“Mogen niet in de gemelde bedragen worden begrepen: nalatigheidsinteressen, de forfaitaire schadevergoeding, kosten voor brieven betreffende aanmaning of ingebrekestelling en gerechtskosten.”* en vragen zich af of men, om de overmatige schuldenlast te bestrijden, niet beter al die kosten inbrengt, opdat de potentiële kredietgevers goed kunnen inschatten om welk schuldbedrag het gaat. Want in die situaties zijn het ook de bijkomende kosten die de bestaande debetstand verergeren. Ze kunnen ertoe leiden dat de kosten oplopen tot een bedrag dat de consumenten moeilijk kunnen terugbetalen.

3 Bijkomende opmerking

De tussenpersonen (makelaars, verkopers, supermarkten enz.) spelen een belangrijke rol in de commercialisatie van bepaalde soorten kredieten.

Er is hierover geen enkele informatie beschikbaar in de Centrale voor kredieten aan particulieren, waar alleen de kredietgever wordt geregistreerd. De wet bepaalt echter reeds dat de tussenpersoon in de overeenkomst moet worden vermeld.

De **leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen** pleiten er daarom voor dat ook die informatie op termijn wordt geregistreerd in de Centrale voor kredieten aan particulieren. Dat zou het mogelijk maken om:

- na te gaan of de tussenkomst van de tussenpersoon het risico op wanbetaling verlaagt of verhoogt;
- de onverantwoordelijke professionals te identificeren;
- de responsabilisering in de sector te stimuleren.